

Projekt

DIGITALIZACE PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB V ÚSTECKÉM KRAJI

KA 4: Studie východisek změny pečovatelských služeb

Situační zprávy za SO ORP Ústí nad Labem

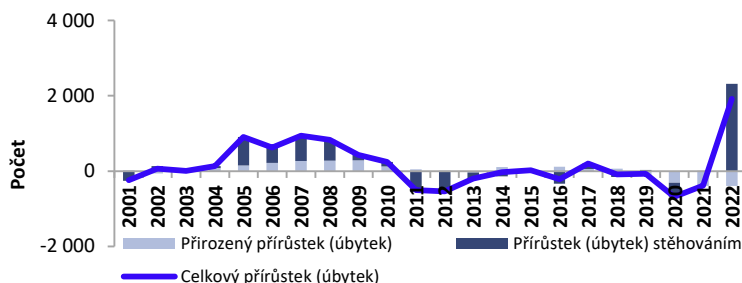
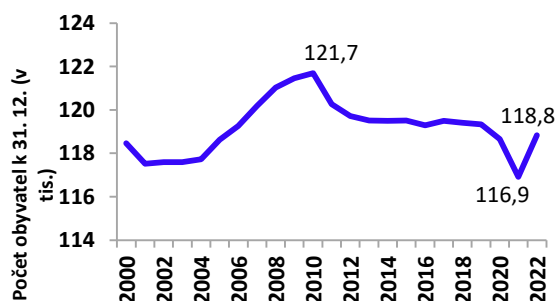
Registrační číslo projektu: CZ.10.02.01/00/23_017/0000190

Sídelní a regionální systém

- Území tvoří kotlina se statutárním městem Ústí nad Labem, která je obklopena z východu a jihu Českým středohořím, ze severu příhraničním pásmem Krušných hor; západní část území tvoří revitalizovaný lom Chabařovice s jezerem Milada
- Jádro ústecko-chomutovské aglomerace (pánevni konurbace) a hlavní sídelní osy ÚK, na kterou je kolmá nadnárodní sídelní osa Praha – Ústí nad Labem – Drážďany; součástí správního obvodu jsou ale i venkovské obce Českého středohoří a Krušných se spíše periferní polohou
- Výrazně nadprůměrná hustota zalidnění je především důsledkem přítomnosti krajského města Ústí nad Labem, příp. urbanizované západní části správního obvodu s Chlumcem, Chabařovicemi a Trmicemi; jinak je velká část území hornatá a řidčeji zalidněná
- Ústí nad Labem jako krajské město nabízí dostatek pracovních příležitostí ve výrobě i službách i pro své širší okolí, v důsledku čehož má správní obvod výrazně kladné saldo dojíždky do zaměstnání a jen osmina ekonomicky aktivních obyvatel vyjíždí za zaměstnáním mimo správní obvod
- Výborná dopravní poloha na přímém silničním i železničním „pánevni“ tahu a současně na koridoru Praha – Drážďany s dálničním tahem (D8) i železničním koridorem; na druhou stranu dopravní odlehlost venkovských horských sídel v Krušných horách a v Českém středohoří

Vývoj počtu obyvatel¹

- Počet obyvatel k 31. 12. 2022 činil 118,8 tis., tj. o 380 osob více oproti r. 2000 (+0,3 %).
- Růst počtu obyvatel do r. 2010 a následný sestupný trend.
- Pokles počtu obyvatel v covidových letech 2020–2021 a nárůst (1,6 %) v r. 2022 vlivem přílivu přistěhovaných z Ukrajiny.
- Od roku 2018 celkový úbytek vyjma r. 2022 vlivem přírůstku stěhování.
- Bilance přirozené měny v posledních čtyřech letech záporná.

¹ Údaje sledovány za období 2000 až 2022.

Věková a vzdělanostní struktura populace

- Průměrný věk narostl mezi lety 2000–2022 o 4,6 let na hodnotu 42,5 let a index stárí na hodnotu 126,6 (+76 %), tj. víceméně odpovídá hodnotě kraje.
- SO ORP Ústí nad Labem zaznamenal snížení počtu i podílu dětí. Více než 16 % dětí z celkového počtu obyvatel příslušného území se nacházelo zejména na území SO ORP situovaných při hranicích se Středočeským krajem (Litoměřice, Louny, Lovosice, Podbořany, Žatec), dále pak ve správním obvodu Rumburk a Ústí n. L.
- Složka obyvatel v poproduktivním věku v tomto obvodu vzrostla o 64,9 %, podíl těchto obyvatel narostl o 78,7 %. Z pohledu jednotlivých SO ORP se v roce 2022 nacházel nejnižší podíl seniorů v Chomutově (19 %), následoval Most a Kadaň (19,2 %, resp. 19,5 %).
- V SO ORP Ústí nad Labem počet osob ve věku 80+ let vzrostl o 24,9 %, jejich zastoupení na populaci tak vzrostlo na hodnotu 4,0 %, tj. nad hodnotou kraje (3,7 %).

Tabulka 1 Ukazatele věkového složení obyvatel – SO ORP Ústí nad Labem, v letech 2000 a 2022

	2000	2022	Index změny (v %)
0–14 let (abs.)	20 157	19 199	95,2
0–14 let (rel.)	17,0	16,2 %	94,9
65 a více let (abs.)	14 498	24 311	167,7
65 a více let (rel.)	12,2	20,5 %	167,1
80 a více let (abs.)	3 843	4 799	124,9
80 a více let (rel.)	3,2	4,0 %	128,1
Index stárí	71,9	126,6	176,1
Průměrný věk	37,8 let	42,5 let	4,6 let

Pozn. Index změny = $2022/2000 \cdot 100$.

Zdroj: VBD ČSÚ 2024

- V rámci ÚK výrazně nadprůměrná vzdělanostní skladba obyvatelstva (13 % obyvatel starších 15 let má VŠ vzdělání, 62 % má vzdělání střední), v kontextu celého Česka ovšem stále mírně podprůměrná; venkovské obce na okraji správního obvodu mají vzdělanostní úroveň výrazně nižší s výjimkou několika obcí, které jsou cílem suburbanizačních proudů z Ústí nad Labem, příp. Děčína (mj. Tisá)

Sociální kapitál

- V rámci ÚK průměrná, v rámci Česka podprůměrná míra občanské participace a účasti obyvatel ve volbách
- V rámci kraje spíše nadprůměrný výskyt sociálně nežádoucích jevů (exekuce, vzdělávací neúspěšnost, zadlužení), pravděpodobně související také s výraznou sociálně-prostorovou diferenciací Ústí nad Labem a s prostorovou koncentrací problémů v sociálně vyloučených lokalitách

Osoby s příspěvků²

- **Příspěvek na péči:**

- Mezi lety 2017 a 2022 poklesl počet příjemců PnP o 16,4 %, tj. druhý nejvýraznější nárůst (po SO ORP Bílina) v rámci kraje. Ve struktuře příjemců nedošlo k výraznějším změnám z hlediska zastoupení seniorů v jednotlivých stupních PnP. Seniori ve všech stupních představují cca dvě třetiny příjemců daného stupně.
- Nárůst příjemců PnP umístěných v pobytových zařízeních sociálních služeb činil 15,1 %. Ostatní typy příjemců taktéž narostly:
 - příjemci využívající terénních a ambulantních služeb o 23,1 %;
 - počet příjemců, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká) a zároveň využívají registrovanou sociální službu, o 36,2 %;
 - příjemci, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká), 18,6 %.

- **Příspěvek na mobilitu:**

- Příspěvek pobíralo v r. 2022 o 12,5 % více osob než v r. 2017. Věková struktura příjemců víceméně odpovídá struktuře kraje.

- **Průkaz osoby se zdravotním postižením:**

- Počet držitelů všech typů průkazu OZP narostl ve všech správních obvodech Ústeckého kraje (vyjma Varnsdorfu), v SO ORP Ústí nad Labem o 41,8 %. Z hlediska struktury se nejvíce zvýšil počet držitelů TP (+87,7 %), dále ZTP (+45,6 %) a nakonec ZTP/P (+22,5 %).

- **Invalidní důchody:**

- Data k invalidním důchodům (ID) jsou za okresy, SO ORP Ústí nad Labem spadá do okresu Ústí nad Labem.
- Všechny okresy Ústeckého kraje zaznamenaly pokles počtu příjemců ID, výjimku představují okresy Louny a Teplice, ve kterých došlo k mírnému nárůstu příjemců. V případě okresu Ústí nad Labem byl pokles o 1,4 %.
- Přibližně desetina všech příjemců v kraji žila v okrese Ústí nad Labem, tj. druhý nejvyšší podíl v porovnání s ostatními správními obvody.

Tabulka 2 Příjemci příspěvků – SO ORP Ústí nad Labem, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Příspěvek na péči (počet)	3251	3784	116,4
- pobytová zařízení	789	908	115,1
- terénní a ambulantní sociální služby	182	224	123,1
- fyzická osoba + využívající registrovanou sociální službu	127	173	136,2
- pečující fyzická osoba	2281	2705	118,6
Příspěvek na mobilitu (počet)	2188	2461	112,5
Průkaz osoby se zdravotním postižením (OZP)	3223	4571	141,8
- TP	252	473	187,7
- ZTP	1985	2890	145,6
- ZTP/P	986	1208	122,5
Invalidní důchody*	4513	4448	98,6

Pozn. Index změny = 2022/2017*100. *invalidní důchody jsou za okres Ústí nad Labem

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

² Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

Osoby s demencí³

- **Alzheimerova nemoc:**

- Pokles počtu pacientů s Alzheimerovou nemocí (AN) ve věku 50–64 let nastal ve všech okresech Ústeckého kraje vyjma okresu Louny). Okres Ústí nad Labem evidoval pokles o 18,3 %. Ve všech okresech kraje pozorován nárůst počtu pacientů s touto nemocí v seniorské věkové skupině (65 a více let), v okrese Ústí nad Labem to bylo o 4,9 %.

- **Nedošetřená demence:**

- Okres Ústí nad Labem evidoval nárůst počtu pacientů s nedošetřenou demencí v obou věkových skupinách - ve věku 65 a více let (+39,3 %), stejný trend byl evidován ve všech okresech kraje, a ve věku 50–64 let (+36,1 %).

- **Alkoholem způsobená/vyvolaná demence:**

- Počet pacientů ve věkové skupině 50–64 let se v okrese Ústí nad Labem zvýšil o polovinu. Pacienti ve věku 65+ let dvojnásobně.

Tabulka 3 Počet pacientů, okres Ústí nad Labem, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 50–64 let	60	49	81,7
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 65 + let	792	831	104,9
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 50–64 let	28	39	139,3
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 65 + let	319	434	136,1
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 50–64 let	2	3	150
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 65 + let	1	2	200

Pozn. Index změny = 2022/2017*100.

Zdroj: NRHZS 2024, vlastní výpočty

Bydlení

- V rámci ÚK průměrný až mírně podprůměrný počet i relativní podíl (na bytovém fondu, na počtu obyvatel) nově dokončených bytů, i přes rezidenční atraktivitu území (dopravní poloha vůči Praze, Drážďanům i v rámci ústecko-chomutovské aglomerace) se zde projevuje naddimenzovanost města ze socialistického období, kdy v Ústí nad Labem probíhala masivní bytová výstavba
- Tři čtvrtiny bytů se nachází v bytových domech, což je v kontextu ÚK (v průměru 64 %) dosti nadprůměrná hodnota, v níž se odráží přítomnost velkých socialistických sídlišť, starší vícepodlažní zástavby v Ústí nad Labem, které správnímu obvodu z hlediska velikosti populace zcela dominuje
- V celokrajském srovnání má území výrazně nadprůměrnou vybavenost běžnou technickou infrastrukturou (vodovod a kanalizace s napojením na ČOV), avšak s výjimkou samotného Ústí nad Labem relativně nižší míru plynofikace

³ Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

Ekonomika a trh práce

- V kontextu kraje velmi nízká zaměstnanost v zemědělství (1 %) a také v průmyslu (22,5 %), a to ve prospěch služeb (45 % ekonomicky aktivních obyvatel, nejvíce v kraji; v odvětvové skladbě zaměstnanosti se projevuje růst významu Ústí nad Labem jako obslužného centra pro širší území, a naopak pokles jeho průmyslového významu)
- Tomu odpovídá vysoké zastoupení řídicích pracovníků a specialistů s vysokou kvalifikací (téměř 40 % ekonomicky aktivních obyvatel, nejvíce v kraji), a naopak nízký podíl dělníků a řemeslníků
- Relativně vysoký podíl velkých podniků, a naopak nižší podíl malých a středních podniků, což odpovídá struktuře ekonomiky, v níž mají důležitou roli větší firmy, ale na druhou stranu je tu i dostatek menších podniků
- V kontextu kraje přibližně průměrná míra nezaměstnanosti (v celostátním kontextu nadprůměrná), což je důsledkem na jedné straně dostatku pracovních míst ve výrobě i službách, na druhé straně koncentrací sociálně vyloučených lokalit a obyvatel v některých částech Ústí nad Labem i okolních sídlech

Krajina a životní prostředí

- Podprůměrný podíl zemědělské půdy, v rámci ní pak zejména půdy orné, a to ve prospěch zastavěných ploch (samotné Ústí nad Labem a sídla v jeho okolí), ale také lesních a travních ploch (Krušné hory, České středohoří)
- Nadprůměrný koeficient ekologické stability ve správním obvodu jako celku, a to zejména díky rozsáhlým travním a lesním územím v okolí Ústí nad Labem (České středohoří i Krušné hory)

Rozmístění poskytovatelů pečovatelské služby a územní dostupnost

Na území SO ORP Ústí nad Labem zajišťují pečovatelskou službu 4 poskytovatelé, kteří deklarují, že pokrývají celé území ORP.

Vlastní město Ústí nad Labem je pokryto 4 poskytovateli pečovatelské služby s celkovou okamžitou kapacitou 51 klientů. Nejmenší pokrytí je v obcích Chuderov, Dolní Zálezly, Trmice, Povrly, Řehlovice, a Habrovany, kde působí pouze 1 poskytovatel s okamžitou kapacitou 8 klientů (na celé území SO ORP Ústí nad Labem).

Tabulka 4 Souhrnný přehled za SO OPR Ústí nad Labem

Název poskytovatele, sídlo	Individuální okamžitá kapacita ^[1]	Úvazky pracovníků v přímé péči ^[2]	Území ORP pokryté PS	Časoprostorové poskytování služby
Pečovatelská služba Ústí nad Labem, příspěvková organizace, Ústí nad Labem	Kapacita: 22	Úvazky: 33	Ústí nad Labem a obce Chlumec, Chabařovice, Libouchec, Tisá, Petrovice, Telnice, Velké Chvojno, Přestanov, Ryjice, Stebno Nebylo ověřeno	Ve všech obcích ve stejném rozsahu Ve všední dny je od 7:00 do 12:00 kapacita 19 uživatelů, od 12:00 do 15:30 - 22 uživatelů a od 15:30 do 21:00 - 3 uživatelé. Víkendy a svátky od 7:00 do 21:00 - 3 uživatelé
Pečovatelská služba Pampeliška o.p.s., Velké Březno	Kapacita: 20	Úvazky: 25,22	POÚ Velké Březno (Homole u Panny, Malé Březno, Velké Březno, Zubrnice), Ústí nad Labem, Malečov, Tašov Nebylo ověřeno	Ve všech obcích ve stejném rozsahu Pondělí až neděle: 7:00 – 21:00
OPORA, Ústí nad Labem	Kapacita: 8	Úvazky: 15,9	Celé území ORP Ústí nad Labem (20 km od Ústí n. L.)	Ve všech obcích ve stejném rozsahu od 6 do 22 hod, ale s plnou kapacitou od 7 do 15 hod ve všední dny Snížená maximální kapacita služby v provozní době PO – Pá 15:00 - 22:00 a SO – NE 6:00 - 22:00 4
Prosapia, z. ú., společnost pro rodinu Děčín (Ústí nad Labem)	Kapacita: 1	Úvazky: 2,35	Město Ústí nad Labem	od 7 do 21 hod

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024), Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024), webové zdroje jednotlivých poskytovatelů, AKČNÍ PLÁN rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na rok 2024, vlastní realizované šetření mezi poskytovateli zařazenými do Základní sítě

^[1] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

^[2] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

Okamžitá kapacita pečovatelské služby

SO ORP Ústí nad Labem vykazuje průměrnou okamžitou kapacitu ve srovnání s celokrajským průměrem (jehož hodnota činí 0,41).

Tabulka 5 Individuální okamžitá kapacita v SO ORP Teplice a přepočet na 1000 obyv.

SO ORP	Stávající individuální okamžitá kapacita – ZÁKLADNÍ SÍŤ	Stávající individuální okamžitá kapacita – MIMO ZÁKLADNÍ SÍŤ	Celková individuální okamžitá kapacita za SO ORP	Počet obyv. k 31.12.2022	Přepočet kapacity na 1000 obyvatel	Přepočet kapacity v Základní síti na 1000 ob.
Ústí nad Labem	51	0	51	118800	0,43	0,43
CELKEM ZA KRAJ	314	23	337	812200	0,41	0,39

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet

Výše úvazků v přímé péči

SO ORP Ústí nad Labem vykazuje nadprůměrné hodnoty ve výši úvazků pracovníků v přímé péči na 1000 obyvatel v porovnání s krajským průměrem (jehož hodnota pro všechny registrované služby činí 0,56).

Tabulka 6 Výše úvazků pracovníků v přímé péči v SO ORP Ústí nad Labem (včetně přepočtu na 1000 obyv.)

SO ORP	Úvazky pracovníků v přímé péči – ZÁKLADNÍ SÍŤ	Úvazky pracovníků v přímé péči – MIMO ZÁKLADNÍ SÍŤ	Úvazky pracovníků v přímé péči – CELKEM KRAJ	Přepočet úvazků v ZÁKLADNÍ SÍTI na 1000 ob. SO	Přepočet úvazků na 1000 ob. SO	Počet obyv. 31.12.2022
Ústí nad Labem	76,47	0	76,47	0,64	0,64	118800
CELKEM KRAJ	434,77	19,39	454,16	0,54	0,56	812200

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet